

913. Joegoslavië

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0100	13 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 04/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen
één

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
Den-Haag

Doorkiesnummer
070 - 3 18 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0100
d.d. 13 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

04/93

(Afgesloten 131200 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

Te elfder ure heeft de leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic, zijn instemming betuigd met de voorstellen van de internationale bemiddelaars Vance en Owen voor een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Vance en Owen hadden van alle betrokken partijen geëist dat zij uiterlijk op 12 januari formeel hun standpunt aan zouden geven ten aanzien van deze voorstellen. Naast de Bosnische Kroaten, die de betreffende voorstellen reeds in een zeer vroeg stadium hadden ondertekend, en de Moslims, die teneinde de verantwoordelijkheid voor het mislukken van de vredesbesprekingen te ontlopen eveneens in beginsel met de voorstellen akkoord waren gegaan, stemden ook de presidenten van "Joegoslavië" en Servië, Cosic en Milosevic, in met de plannen van Vance en Owen. Karadzic bleef in eerste instantie echter vasthouden aan het recht van de Bosnische Serviërs een eigen soevereine staat uit te roepen. Toen Vance en Owen de conferentie reeds als mislukt hadden bestempeld en de verantwoordelijkheid daarvoor openlijk volledig bij Karadzic hadden gelegd, maakte deze alsnog bekend de voorstellen te aanvaarden.

Karadzic stelde zijn uiteindelijke instemming afhankelijk van goedkeuring door het parlement van de Bosnische Serviërs. Er bestaat in de Bosnisch-Servische gemeenschap echter groot verzet tegen deze voorstellen. Zo heeft de vicevoorzitter van het Servische parlement in Bosnië-Herzegovina reeds verklaard dat de plannen van Vance en Owen door het parlement zeker zullen worden verworpen. Ook de bevelhebber van de Bosnisch-Servische strijdkrachten heeft zich tegen deze plannen gekeerd. Naast het feit dat de plannen een soevereine Servische staat feitelijk onmogelijk lijken te maken, houdt het Servische verzet mede verband met het feit dat de door Vance en Owen voorgestelde regeling de vestiging van een geografische verbinding tussen de Servische gebieden in het oosten en het westen van de republiek (en in Kroatië) doorkruist. Het is tegen deze achtergrond alleszins denkbaar dat het Bosnisch-Servische parlement de komende week de voorstellen van Vance en Owen alsnog zal afwijzen, hetgeen kan leiden tot interne politieke onrust en zelfs tot de val van Karadzic.

Cruciaal voor de koerswijziging van Karadzic lijkt de opstelling van Milosevic te zijn geweest. Hoewel deze er de afgelopen weken geen blijk van had gegeven bereid te zijn Karadzic ertoe te bewegen de vredesvoorstellen te aanvaarden, lijkt hij uiteindelijk toch in die zin grote druk op de Bosnisch-Servische leider te hebben uitgeoefend. Kennelijk acht Milosevic het vooral om politiek-tactische redenen wenselijk om met de vredesvoorstellen in te stemmen, evenals vorig jaar tijdens de vredesonderhandelingen met betrekking tot Kroatië, die leidden tot de stationering van UNPROFOR. Ook toen speelde Milosevic achter de schermen een hoofdrol bij het internationale overleg. Zijn instemming vorig jaar met het Vance-plan inzake Kroatië was vooral ingegeven door een streven om verdere isolatie van en grotere internationale politieke druk op de Serviërs te voorkomen. Het is zeer goed mogelijk dat Milosevic met zijn aanvaarding van het "Bosnische" vredesplan een verdere verscherping van de internationale sancties en een buitenlandse militaire interventie heeft willen voorkomen.

Overigens lijkt de huidige opstelling van de Kroatische Serviërs erop te wijzen dat zij, ondanks de instemming met het vredesplan voor Kroatië toendertijd, niet bereid zijn het streven naar soevereiniteit en aansluiting bij Servië definitief op te geven. Het is eveneens uiterst onwaarschijnlijk dat de Bosnische Serviërs hun staatkundige ambities nu volledig hebben opgegeven.

Bij de plotselinge politieke ommezwaai van Karadzic kan ook hebben meegespeeld dat Milosevic vorig jaar zelfs bereid bleek een coup uit te lokken tegen de toenmalige politieke leiding van de Servische gebieden in Kroatië, toen deze niet bereid was zijn politiek bij het toenmalige vredesoverleg te volgen. Tegen deze achtergrond moest ook Karadzic vrezen dat Milosevic c.s. hem terzijde zouden schuiven als hij in zijn verzet zou hebben volhard.

Overigens moet bij dit alles worden onderstreept dat het om een principe-akkoord gaat, dat in de nabije toekomst nader zal moeten worden uitgewerkt. Daarbij bestaat nog een groot aantal mogelijkheden om door amendementen de vredesvoorstellen te ontcrachten. Dit geldt in eerste instantie voor de Serviërs, die de afgelopen dagen reeds vele wijzigingsvoorstellen hebben ingediend. Ook de waarnemend leider van de Moslim-delegatie in Genève, de Bosnische minister van Buitenlandse Zaken Silajdzic, heeft inmiddels onderstreept dat de Moslims weliswaar de plannen van Vance en Owen als een basis voor vrede beschouwen, maar niet instemmen met de door de onderhandelaars voorgestelde vorming van een tiental autonome provincies volgens (feitelijk) etnische criteria. Nieuwe conflicten over de vorming van deze provincies kunnen het verdere vredesproces in belangrijke mate schaden.

Uit meldingen van een VN-woordvoerder blijkt dat ook de Kroatische delegatie bij de onderhandelingen een poging heeft gedaan om te bemiddelen bij de Bosnische Serviërs. Zoals gemeld, hebben de Kroaten reeds in een zeer vroeg stadium ingestemd met de voorstellen van Vance en Owen, omdat deze een geschikte basis bieden voor het realiseren van hun ambities, te weten het consolideren van hun positie in de door hen (zowel militair als etnisch) gedomineerde gebieden en de feitelijke aansluiting van die gebieden bij Kroatië. Het is denkbaar dat zij vreesden dat een Servische afwijzing van de vredesplannen zou leiden tot een nieuwe escalatie van de gevechten, die ook negatieve gevolgen zou kunnen hebben voor de Kroatische positie in Bosnië-Herzegovina. Overigens is het te verwachten dat het Kroatische optreden tijdens de vredesconferentie de vrees van de Bosnische Moslims heeft versterkt, dat de Kroaten een (informeel) akkoord kunnen sluiten met de Serviërs ten koste van het onderlinge anti-Servische samenwerkingsverband.

In dit verband is vermeldenswaard dat de onlangs gemelde spanningen tussen beide bevolkingsgroepen de afgelopen dagen weer hebben geleid tot vijandelijkheden, met name in centraal-Bosnië. Zeker indien de komende vredesbesprekingen zullen leiden tot een algemeen staakt-het-vuren in de republiek, is het te verwachten dat de Kroaten zich in toenemende mate zullen onttrekken aan het Bosnische (Moslim-)gezag en er zich nieuwe conflicten tussen de genoemde partijen zullen voordoen.

De Bosnische regering heeft aangedrongen op de vervanging van de bevelhebber van UNPROFOR, Morillon, alsmede de commandant van de vredesmacht in Sarajevo, Razek. Aanleiding hiertoe is de moord op vice-premier Turajlic door een lid van een Servische gevechtsgroep afgelopen weekeinde. Zoals bekend reisde Turajlic in een UNPROFOR-pantservoertuig op het moment dat hij door Serviërs vermoord werd. Mogelijk speelt ook een rol dat de Moslims, die de Bosnische regering domineren, van mening zijn dat de VN in het algemeen te weinig bijdraagt aan een oplossing van de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina en aan verbetering van de humanitaire hulpverlening aan de Moslims in de republiek.

Internationale vredesinspanningen

Uit mediaberichten blijkt dat de Organisatie van de Islamitische Conferentie (OIC), die eerder deze week bijeen is geweest in Senegal, opnieuw krachtig bij de VN heeft aangedrongen op opheffing van het wapenembargo tegen Bosnië-Herzegovina, zodat de Moslims zich adequaat zouden kunnen bewapenen. Zoals bekend groeit ook in sommige westerse landen de steun voor een dergelijke opheffing. Uit de berichten kan echter ook worden opgemaakt dat de OIC niet instemt met meer radicale stappen, zoals een mogelijke eenzijdige militaire interventie in Bosnië-Herzegovina of een olieboycot tegen de westerse wereld om zo'n interventie af te dwingen.

De Franse minister van Buitenlandse Zaken Dumas, die het afgelopen weekeinde had gezinspeeld op een unilaterale Franse militaire aktie om de gevangenenkampen in Bosnië-Herzegovina te bevrijden, heeft inmiddels verklaard dat de crisis in het voormalige Joegoslavië in beginsel met diplomatieke middelen moet worden opgelost, en dat een militaire oplossing alleen denkbaar is op basis van besluiten van de Veiligheidsraad.

Macedonië

De Macedonische regering heeft verklaard dat Griekenland voortdurend het Macedonische luchtruim schendt met militaire vliegtuigen. Griekenland ontkent de Macedonische beschuldigingen. Zoals bekend verzet Griekenland tegen internationale erkenning van de voormalige Joegoslavische republiek onder de naam "Macedonië", die aanspraken op het gelijknamige noord-Griekse gebied zou inhouden. In dit kader heeft Griekenland de Macedonische regering gewaarschuwd dat een succesvol verzoek om diplomatieke erkenning bij de VN-Veiligheidsraad de vrede en stabiliteit in de Balkan in gevaar zou brengen. Daarbij oefende Athene ook forse kritiek uit op het Deense EG-voorzitterschap, dat zich onlangs ervoor uitsprak de kwestie over de erkenning van Macedonië over te laten aan de Veiligheidsraad.

Conclusie/voorzicht

De Bosnisch-Servische leider Karadzic heeft formeel ingestemd met de voorstellen van Vance en Owen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina, naar het zich laat aanzien vooral onder invloed van de Servische president Milosevic, die waarschijnlijk hiertoe om politiek-tactische redenen is overgegaan. Het is uiterst onwaarschijnlijk dat de Bosnische Serviërs hun staatkundige ambities nu volledig hebben opgegeven.

Het is zeker niet uitgesloten dat het Bosnisch-Servische parlement de beslissing van Karadzic zal verwerpen. Bovendien moet worden onderstreept dat het hier slechts een principe-akkoord betreft, dat in de komende weken nader ingevuld zal moeten worden. Niet alleen van Servische, maar ook van Moslim-zijde zijn initiatieven te verwachten om kernelementen van de voorstellen van Vance en Owen te ontcrachten. Met name zijn conflicten te verwachten met betrekking tot de voorgenomen vorming van autonome provincies, die het verdere vredesproces in belangrijke mate kunnen schaden.

De spanningen tussen de (Bosnische) Kroaten en Moslims in delen van Bosnië-Herzegovina hebben de afgelopen dagen weer geleid tot gewapende conflicten. Het is zeer goed denkbaar dat de Kroaten zich in toenemende mate zullen onttrekken aan het samenwerkingsverband met de Moslims, waardoor nieuwe gevechten tussen deze twee partijen te verwachten zijn.